

Наталія Никорак,

асистент,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
(м.Івано-Франківськ)

Nataliya Nykorak,

Assistant Professor,
Associate Professor, Vasyl Stefanyk
Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk)

УДК 78.03 (076) (477.86)
ББК 85.31 (4УКР) я 44

**ЗБІРНИКИ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ «МОЯ ГУЦУЛІЯ»
ПЕТРА ТЕРПЕЛЮКА: НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ****COLLECTIONS OF MUSICAL PIECES «MY GUTSULIYA»
BY PETRO TERPELIUK: EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS**

Пропоноване дослідження розкриває навчальний і методичний аспекти збірок музичних творів Петра Терпелюка «Моя Гуцулія» та репрезентує їх з позиції актуальності у площині національного та естетичного виховання сучасної молоді.

Ключові слова: народно-інструментальне мистецтво Карпатського регіону, музичний фольклор, естетичне виховання, збірки музичних творів «Моя Гуцулія».

The proposed study describes educational and methodological aspects of the collection of music pieces of Petro Terpelyuk «My Gutsuliya» and represents them from the position of national esthetic education of the modern youth.

Keywords: instrumental art of Carpathian region, folk music, aesthetic education, collections of musical pieces «My Gutsuliya»

Предлагаемое исследование раскрывает учебный и методический аспекты сборников музыкальных произведений Петра Терпелюка «Моя Гуцулия» и представляет их с позиции актуальности в плоскости национального и эстетического воспитания современной молодежи.

Ключевые слова: народно-инструментальное искусство Карпатского региона, музыкальный фольклор, эстетическое воспитание, сборники музыкальных произведений «Моя Гуцулия».

*«Прагну, щоб учні музичної школи,
студенти музичних коледжів, інститутів
уміли грати й співати мелодії свого краю,
бо це наше автентичне обличчя,
це наша візитна картка у світі,
в цьому наша неповторність...»*

Петро Терпелюк

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Глобалізація як провідна ознака сучасності та соціокультурні процеси в Україні, що формуються на ґрунті багатовікових вітчизняних традицій і в загальному контексті прагнення українців до європейської та світової інтеграції з орієнтацією на загальнолюдські фундаментальні демократичні цінності громадянського суспільства, зумовлюють необхідність переосмислення концептуальних засад художньо-естетичного виховання школярів. Повноцінний розвиток сучасного суспільства неможливий без духовно-культурного розвитку особистості, який, в свою чергу, базується на знаково-символічному мисленні, спогляданні, співпереживанні естетико-культурної реальності. Формування духовної культури індивіда, його естетичних та моральних цінностей неможливе без етнонаціонального коріння і здійснюється за рахунок національної самоідентифікації, усвідомлення ним своєї самобутності та приналежності до певного етнонаціонального угруповання. І водночас без гармонійно-розвиненої особистості, яка є консервантом, носієм етнонаціонального надбання, неможливе існування жодної етнічної групи, адже кожен індивід несе в собі неповторну єдність індивідуальних, етнонаціональних, громадянських рис, які потужно проявляються у суспільно-художній, творчій, інтелектуальній діяльності і є тією визначальною силою, тим цементуючим зерном, що утримують всю спільноту.

Важливим інструментом у самовизначенні етнонаціональної групи постає художня культура як важлива складова духовного життя суспільства. Мистецтво ж як вагомий елемент художньої культури виражає основні ознаки етнорегіонального середовища та соціуму, а саме: світосприйняття, світогляд та рівень мислення, специфічність мови, особливості географічного розташування, побуту, традиції тощо. Музичне мистецтво як носій регіональної культури опосередковано відбиває прагнення певного етноугруповання до самоідентифікації і стає важливим інструментом у його самовиявленні та самоусвідомленні. У зв'язку з цим, проблема збереження етнорегіональної самобутності Карпатського регіону постає не тільки через призму використання автентичного гуцульського фольклору у побутово-прикладному аспекті (зокрема традиційної музично-інструментальної культури горян), але й через його фіксацію, поширення та популяризацію шляхом видання різноманітних музичних антологій, фольклорних збірників, хрестоматій, текстових та нотних колекцій. Одним із таких видань є збірники музичних творів «Моя Гуцулія» Петра Терпелюка.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Життєвий шлях і творча діяльність митця неодноразово ставали предметом досліджень сучасних мистецтвознавчих наукових розвідок. Окремі відомості про життєвий шлях композитора пропонують у своїх публікаціях Юрій Волощук, Віолетта Дутчак, Ганна Карась, Лілія Пасічняк, Любов Серганюк та ін. Важливим джерелом у цьому аспекті є друковані виступи П. Терпелюка у форматі вступного слова до збірників «Моя Гуцулія» – «Від автора» [10, с. 8-9], «Від автора-упорядника» [11, с. 5-6]. Автобіографічними пунктирами насичені численні опубліковані інтерв'ю композитора, його дослідницькі праці – «Розвиток інструментальної музики на Коломийщині середини XIX – кінця XX століття» [12, с. 4-10] та «Весільні латкання» [13, с. 5-88], а також творчі літературні замальовки Марії Влад, Володимира Качкана [7], Степана Пушика [9] та ін.

Основними векторами мистецької діяльності Петра Терпелюка були його виконавська практика, та концертна діяльність. Вивченню особливостей виконавського стилю композитора та специфіки сценічного втілення митцем «виконавського фольклоризму» присвячені наукові розвідки Юрія Волощука [1; 2]. Уявлення про творчість митця, зокрема про його концертну та гастрольну діяльність, можна скласти з публікацій у періодичних виданнях останньої третини XX – початку XXI ст., а саме: «Галичина», «Прикарпатська правда», «Соціалістична культура», а також з дописів у регіональних газетах – «Вільний голос», «Радянська Гуцульщина», «Покуття» тощо. Точково до творчості П. Терпелюка як керівника оркестрів народної музики звертаються Л. Пасічняк [8], П. Дрозда [4] та ін.

Мистецтвознавчу цінність та актуальність музичної спадщини композитора обґрунтували у своїх рецензіях Юрій Волощук [12, с. 3], Ганна Карась [13, с. 3-4], Олександр Козаренко [10, с. 5; 11, с. 3]; прожектором у висвітленні специфіки його композиторського стилю стали наукові розвідки Ольги Русакової [11, с. 3-4], Любові Серганюк [10, с. 6-7]; ґрунтовний музикознавчий аналіз його творчого доробку містять публікації та авторські виступи Віолетти Дутчак [5; 6]. Значна частина видань 2011 року присвячена вшануванню ювілейної дати – 70-річчю з дня народження композитора. Це різноманітні анонси, дописи, відгуки та замітки як у друкованих так і у інтернет-джерелах. Однак педагогічна діяльність митця залишається мало дослідженою сферою його багатогранного творчого доробку і практично не віднайшла відображення у науковій та періодичній літературі.

Мета статті – проаналізувати і розкрити навчальний й методичний аспекти збірників музичних творів Петра Терпелюка «Моя Гуцулія» та репрезентувати їх з позиції актуальності у площині національного та естетичного виховання сучасної молоді.

Виклад основного матеріалу та аналіз отриманих наукових результатів. Петро Іванович Терпелюк – скрипаль-віртуоз, композитор, диригент, народний артист України, засновник багатьох оркестрів народних інструментів у різних містах Івано-Франківської області – Косові, Коломії, Івано-Франківську, легендарна постать в історії музичної культури не лише Прикарпаття, але і всієї України. Народився 15 квітня 1941 року в селі Шепарівці Коломийського району теперішньої Івано-Франківської області в музичній родині. З восьми років Петро Терпелюк грав на забавах, хрестинах, весіллях і така практика вільного музикування стала його «першою консерваторією», а весільна музика – невичерпним джерелом гуцульських мелодій та автентичних танців, які згодом стануть основою його композиторської творчості.

Навчаючись у другому класі, майбутній віртуоз почув твір Василя та Дмитра Якуб'яків «Танець лісорубів» у виконанні оркестру Гуцульського ансамблю пісні і танцю. Ця композиція здійснила неймовірний вплив на молодого музиканта, який вирішив удосконалити свою гру і професійно навчатися музики. Тому паралельно з народно-інструментальною практикою Петро Терпелюк вступає до Коломийської музичної школи в клас Матвія Рузічнера, де набуває навиків професійного володіння інструментом на основі класичного репертуару [1, с. 106].

До періоду 1959-1960 рр. належить його практика роботи в Поліському та Гуцульському ансамблях пісні і танцю. Однак брак належної освіти дався взнаки, і у 1960 року він вступає до Чернівецького музичного училища, а через рік переводиться до Івано-Франківського музичного училища. Знайомство з творчістю корифеїв музичного виконавства Михайлом Гринишиним, Іваном Корсюком, Михайлом Магдієм, Михайлом Миронюком, Володимиром Пащенком, Василем Попадюком, Іваном Фіцаловичем та ін. мало неабиякий вплив на становлення молодого музиканта, а практика навчання у скрипаль-віртуоза Євгена Козулькевича стала ґрунтом для опанування традиційним класичним скрипковим репертуаром.

У 1964 році Петро Терпелюк вступає до Львівської консерваторії імені М.Лисенка (тепер Львівська Національна Музична Академія ім. Миколи Лисенка), а з 1965 року працює на посаді директора Косівської музичної школи. Вже з цього періоду розпочинається його блискуча виконавська практика як керівника-організатора і соліста оркестрів

народної музики на Івано-Франківщині – спершу в Косові (оркестр народних інструментів на базі музичної школи 1965-1971 рр.), пізніше в Коломиї (народний аматорський оркестр народних інструментів «Гуцулія» 1971-1978 рр.) та Івано-Франківську (оркестр народних інструментів «Рапсодія» 1978-1981 рр.).

З 1977 Петро Іванович Терпелюк працює в м. Івано-Франківську, на музичному факультеті Івано-Франківського педагогічного інституту імені Василя Стефаника, а з 1981 року очолює Київський оркестр народних інструментів (тепер Національний оркестр народних інструментів України), паралельно викладаючи скрипку в педагогічному інституті ім. М. Горького (тепер Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова) [1, с. 108].

Повернувшись до Коломиї у 1985 р., Петро Іванович створює ще один унікальний колектив – дитячий оркестр «Гуцулятко», який активно концертує і отримує багаточисельні дипломи лауреатів фольклорних фестивалів та професійних конкурсів. Митець поновлює співпрацю з оркестром «Гуцулія» – розширює репертуар колективу, сприяє підвищенню його професійного рівня.

З 1998 року Петро Терпелюк – викладач, а з 2002 року доцент Прикарпатського університету ім. В. Стефаника. Він викладає гру на скрипці, керує фольклорним ансамблем, веде студії з «Народно-інструментального мистецтва України» та «Основ імпровізації». У 2006 році митець отримує звання професора та працює на кафедрі народних інструментів і музичного фольклору. Визнанням його професіоналізму стало присвоєння почесного звання «Народний артист України» і вручення обласної премії ім. Дениса Січинського. На жаль 12 листопада 2012 року серце видатного Маестро зупинилося.

Творча і композиторська спадщина Петра Терпелюка велика і багатогранна. Він є автором восьми рапсодій, десяти сюїт, фантазій, танців для «Гуцульського ансамблю» та багатьох інших інструментальних композицій, які репрезентують в основному гуцульський музичний фольклор. У творчому доробку композитора десятки авторських творів для скрипки, для голосу, оркестру народної музики. Інструментальні п'єси композитора сьогодні є популярними і успішно виконуються музикантами, транслюються на телебаченні й по радіо. Його твори увійшли до платівок серії «Ми з України»: пісня «Про Надвірну», «Гуцульська рапсодія №1», «Фантазія для скрипки з оркестром», сюїта «Радуйся, Гуцуліє» та інші [1, с. 109].

У 2003 році Петро Терпелюк розпочинає багаточастинне музичне видання «Моя Гуцулія», яке стало візитівкою його мистецької спадщини. Саме тут митець виступає як виконавець, композитор, музикознавець та педагог, даючи науково обґрунтований аналіз гуцульської народної музики ХХ ст.

Композиції, що увійшли до першої частини «Моя Гуцулія. Твори для скрипки в супроводі фортепіано» – «Гуцульська фантазія», чотири «Гуцульські рапсодії», «Запрутські мелодії», «Гуцульщина», «Танець старого гуцула», «Безперервний рух», «Півторак», – позначені глибоким знанням традиційної фольклорної традиції, яскравим артистизмом втілення, що йде від його виконавської манери. Про наявність активної педагогічної практики, глибокого знання навчально-методичних прийомів свідчать авторські ремарки композитора щодо складності музично-виконавської і технічної підготовки для виконання пропонованих творів. Так, у передньому слові митець акцентує увагу на особливостях штрихової техніки правої руки – якості звучання, нюансуванні, специфіці виконання співучого деташе, чистоті інтонацій, плавної зміни струн легато, плавного переходу з позиції в позицію тощо. Представлені у книзі твори були репертуарними і виконувалися на багатьох перформансах оркестрами народної музики. Однак репрезентація цих композицій у супроводі фортепіано надала можливість швидкого включення їх до педагогічного репертуару учнів струнно-смичкових відділів шкіл естетичного виховання. При цьому митцем збережена стилістика оркестрового супроводу у фортепіанній інтерпретації: «Оркестрове звучання я постарався зберегти в акомпанементі фортепіанної партії, яка би нагадувала звучання цимбалів, бо мислю по-оркестровому, оскільки весь час працював з оркестрами» – зазначає композитор [10, с. 9].

Упорядковуючи композиції до збірника, Петро Терпелюк виступає не тільки як автор оригінальних творів, а й як методист. Наприкінці збірника композитор подає методичні рекомендації до творів, ретельно аналізує кожну композицію в аспекті виконавських труднощів та шляхів до їх подолання. Потактові методичні рекомендації фахові поради щодо виконавської інтерпретації, стали професійною школою в опануванні техніки «виконавського фольклоризму».

Через два роки з моменту видання першої частини, у 2005 році накладом івано-франківського видавництва «Місто НВ» вийшла друком друга частина збірника – «Моя Гуцулія. Гуцульські мелодії для голосу в супроводі фортепіано». Це вокально-інструментальний цикл із шістдесяти коломийок для голосу в супроводі фортепіано, які упорядкував та підготував до друку Петро Терпелюк. У своїй рецензії доктор мистецтвознавства, професор Олександр Козаренко визначає цільове спрямування та окреслює педагогічну актуальність праці: «Багатство мелодичних варіантів коломийки (а серед них є напевно дуже вишукані як мелодично, так і ритмічно), широка палітра тематики (від коломийок про рідний край, життя гуцулів – до жартівливих), без сумніву, розвиватимуть музичний світогляд дитини, її природні здібності, і, що найважливіше, – закладатимуть у свідомість дорогоцінне відчуття причетності до культури та історії нашого народу» [11, с. 3]. За задумом митця збірник складається із двох частин. Перша репрезентує вокальне прочитання коломийок у супроводі фортепіано, упорядкованих за тематичними блоками: «Про рідний край, про гуцулів», «Про полонини, полонинське життя», «Про опришків», «Про рекрутчину», «Соціальні мотиви в коломийках», «Коломийки про кохання». У другому, літературному розділі, представлені тексти коломийок за напрямками: «Жартівливі», «Про Гуцульщину», «Полонинські», «Весільні».

У передньому слові Петро Терпелюк зазначає, що основною метою формування збірника є збереження та популяризація найкращих фольклорних зразків, які дійшли до нас з глибини віків. Ці коломийки стали інтонаційною основою рапсодій митця, та багатьох інших його музичних творів, адже це традиційний жанр української фольклорної музики і хореографії, який легко запам'ятовується і швидко здобуває популярність. Апеляція композитора до молодого покоління визначає педагогічне спрямування вміщеного у збірнику матеріалу: «Сподіваюся, що це видання принесе вам користь, знайде своє місце в навчально-вихованому процесі. Хочу, щоб наша молодь знала, поважала й любила свою народну музику, свій народний музично-пісенний фольклор так, як це робили наші діти і прадіди» [11, с. 6].

Третій збірник «Моя Гуцулія. Гуцулково-коломийкові мелодії для скрипки в супроводі фортепіано» виданий в м. Івано-Франківську в 2005 році як навчальний посібник для студентів вищих, середніх навчальних закладів, учнів музичних шкіл, професійних та аматорських колективів. У своїй рецензії Ю.Волощук зазначає, що збірник: «стане помітним поповненням навчального і концертного репертуару студентів, сприятиме приверненню уваги молодих виконавців та музикознавців до багатючих пластів національного фольклору. Таким чином, зважаючи на потребу подальшого методичного забезпечення навчального процесу на спеціальностях «Музичне мистецтво» та «Народна художня творчість», враховуючи наукову новизну та практичну цінність рецензованої роботи, вважаю за доцільним спровадження третьої частини нотного збірника «Моя Гуцулія» і навчальний процес вищих навчальних закладів культури і мистецтв...» [12, с.3]. Це 109 музичних епізодів для скрипки у супроводі фортепіано, які є хронікою виконання характерних для танцювальної музики Гуцульщини хореографічних композицій – гуцулок та коломийок.

Збірник відкривається музикознавчою працею Петра Терпелюка «Розвиток інструментальної музики на Коломийщині середини XIX – кінця XX століття» яка може стати окремою лекцією у вивченні спецкурсів «Народно-інструментальне мистецтво України», «Автентична музика Карпатського регіону», «Українська народна творчість», «Музичний фольклор західних земель України» тощо. У дослідженні подано ретроспективний огляд мистецького життя Коломийщини кінця XIX – середини XX ст., особливості музичної освіти цього періоду, специфіки становлення виконавського професіоналізму краю. Особливе місце Петро Терпелюк відводить характеристиці техніки та творчої манери гри видатних народних музик скрипалів-віртуозів, сопілкарів, баяністів, цимбалістів, бубністів, які були носіями специфічної мови гуцульської музики, її своєрідного звучання, оригінальності, притаманних тільки цьому етнорегіону. Митець торкається жанрових особливостей народної музики Гуцульщини (інструментальна, інструментально-танцювальна, вокально-танцювальна та хорова), а також специфіки співвідношень музичних інструментів у народних весільних капелах. У останньому розділі праці композитор розкриває унікальність жанрів гуцулки та коломийки і чітко диференціює їх: «Серед гуцульської музики чільне місце займає танець гуцулка (коломийка), який складається з п'яти частин: вступ, догори, гора, козачки і закінчення. Танець гуцулкою називають у гірській місцевості, а коломийкою на долах, здебільшого на лівому березі Пруту. Гуцулка іде у швидкому темпі, а коломийка – у помірному, переважно зі співом» [12, с. 8]. Митець описує сценарій народного виконання цих танців, подає коментарі до інструментального їх оформлення та фіксує специфічні і характерні для них вигуки танцюристів і музик.

Навчальний аспект цієї збірки знаходиться не тільки у площині етнографії та гуцульствознавства, а й в тому, що це унікальне видання спрямоване на вдосконалення та шліфування скрипкової техніки молодих «скрипістів», адже партитура рясніє фіксацією виконавських прийомів автентичних народних музикантів у поєднанні з академічною манерою гри на інструменті. Крім того, вміщений у збірнику матеріал може стати у нагоді керівникам шкільних колективів народного танцю у якості музичного супроводу до хореографічних постановок та окремих танцювальних номерів.

У 2005 році Петро Терпелюк ініціює видання навчального посібника «Моя Гуцулія. Частина четверта. Весільні латкання», адресованого студентам вищих, середніх навчальних закладів, учням музичних шкіл, професійним та аматорським колективам. Музичні твори, вміщені у збірнику – це вокально-інструментальні номери весільного обряду Коломийщини. «Хотів би, щоб мої гармонізації вам сподобались і щоб ви звали їх народними. Я грав латканки на весіллях з восьми років, отож чую їх гармонічно, як записано в моїй праці» – деталізує автор [13, с. 5]. Більшість записів зроблено митцем у с. Шепарівці Коломийського району, є нотні зразки із Буковини (№28) та Косівщини (Благословення-прощі, № 37 марш «Відпроваджальний», № 38 марш «На добрий день»). В аспекті музичного оформлення – весільний обряд за формою наближається до принципу рондо: латканки стають головною темою-рефреном, а всі інші пісні – епізодами (В. Гошовський) [15]. Таким чином частини весільного обряду (латканки) у збірнику розміщені відповідно до драматургічної лінії та підпорядковані логіці сюжетної побудови дійства. Композитор, спираючись на власний досвід (безпосередню участь й добре знання контексту традиційної обрядовості), фіксує хід покуцького весілля II пол. XX ст. у повному традиційному комплексі з характерними для нього ритуальними семантичним навантаженням, віруваннями і магічними дійствами. «Латканка – це історія життя, золотий фонд, усний, поетично-музичний літопис нашого народу... Весільні латкання це чи не найпопулярніший жанр на Прикарпатті. Жодне весілля у нас не обходиться без латканок. Їм притаманна народна мудрість як з літературного так і з музичного погляду, бо народні поети, музиканти щоразу додавали щось нове, внаслідок чого латканка має багато варіантів. У різних місцевостях Прикарпаття латканки подібні між собою поетично й музично, однак кожне село має свою, тільки йому притаманну, манеру співу та інтонування латканкових мелодій» [13, с. 5]. Отже збірник репрезентує хроніку автентичного регіонального весільного обряду та є консервантом унікального і неповторного старовинного символу обрядового приурочення, наділеного регіональними сакральними рисами. Поряд з тим, збірник виступає не тільки

носієм унікального музичного фольклорного матеріалу. Коментарі та авторські ремарки митця до кожного музичного епізоду мають яскраво виражене наукове підґрунтя та є «найдокладнішою і найповнішою хронікою покутського весільного обряду, в якому зафіксовані всі характерні для цієї місцевості етапи, складові частини, обрядові компоненти і деталі.» – акцентує у своїй рецензії доктор мистецтвознавства, професор Ганна Карась.

Безперечно, для етнографів та дослідників регіональної специфіки весільного обряду матеріал збірника вдовольняє в першу чергу музикознавчий інтерес. Однак саме авторська апеляція до учнівсько-студентської аудиторії визначає навчально-методичний аспект цієї праці. Таким чином, розглядаючи збірник латканок у педагогічному ракурсі, можемо визначити його прикладне значення не тільки у сфері культурології та музикознавства, а й у педагогічній сфері. Вміщений у збірнику матеріал може бути використаний вчителями загальноосвітніх навчальних закладів при вивченні предметів «Народознавство», «Музичне мистецтво», «Українська культура», «Українська література» та ін. У позакласній роботі – при підготовці до таких заходів з вивчення народних звичаїв та обрядів як «Українські весільні традиції», «Покутське весілля», «Народне весілля», «Весільні традиції минулого», «Українське весілля». Елементи пропонованого весільного дійства можуть бути включені до творчих оглядів учнівської художньої самодіяльності, шкільних вистав тощо. Покутське весілля може стати цілісною театралізованою виставою і входити до репертуару аматорських учнівських театральних гуртків та фольклорно-етнографічних колективів.

У школах естетичного виховання матеріал збірника стане у нагоді при вивченні дисциплін: «Українська музична література», «Усна народна творчість», спецкурсів – «Автентична музика Карпатського регіону», «Українська народна творчість», «Музичний фольклор західних земель України» та ін. Крім того, нотний матеріал можуть використовувати викладачі теоретичних відділів на заняттях з сольфеджіо з метою формування навичок читання з нот та практики написання музичних диктантів тощо.

Робота над упорядкуванням п'ятої частини «Моя Гуцулія. Твори для скрипки» була зініційована композитором у 2010 році [14]. За задумом митця збірник повинен був поповнити навчально-педагогічний репертуар учнів шкіл естетичного виховання з класу скрипки. Впродовж наступних двох років були упорядковані рукописи скрипкових дуетів та творів для скрипки-solo у супроводі фортепіано. Згодом перелік доповнився творами з репертуару оркестру «Рапсодія» – «Гуцульська рапсодія № 1» та «Гуцульська фантазія» для скрипки з оркестром. На жаль, у зв'язку зі смертю Петра Терпелюка ця робота була призупинена, і тільки у 2015 році вдалося закінчити розпочату ним справу і опублікувати збірник.

Збірник складається з трьох розділів: твори для двох скрипок у супроводі фортепіано, твори для скрипки-solo у супроводі фортепіано, твори для скрипки у супроводі оркестру. Жанрова палітра репрезентованих у збірці інструментальних композицій П. Терпелюка представлена в основному танцювальною музикою та спрямована на збереження танцювальних традицій Карпатського регіону. Це і побутові танці (польки – Бойківська, Полька № 4 (вліво), Станіславська, Шепарівська (вправо), Шепарівська № 2; коломийка – Думка і коломийка), і сюжетні танці (Полька з гудзом № 7, Полька-цвечок), і жанрові сцени («На зарінку коло моста...», «Трансильванія»), а також твори великої форми: «Гуцульська фантазія» та «Гуцульська рапсодія № 1».

Цільове призначення вміщеного у збірнику музичного матеріалу значно ширше, ніж передбачалося композитором на етапах планування та формування опусу. Актуальність такого роду видання зумовлена не тільки тим, що представлені танці стануть доповненням до педагогічного репертуару учнів струнно-смичкових відділів музичних шкіл, а й тим, що пропонований музичний матеріал можуть використовувати у своїй педагогічній діяльності вчителі естетичного профілю та народознавства загальноосвітніх шкіл, керівники хореографічних гуртків, оркестрів народної музики, викладачі теоретичних дисциплін та народно-сценічного танцю шкіл естетичного виховання тощо.

Так, опубліковані у збірнику твори можуть стати у нагоді педагогам теоретичних відділів музичних шкіл з ілюстративною метою під час викладання курсів «Українська музична література», «Музичний фольклор», групових уроків – «Ритміка», «Постановка музичних спектаклів», «Початковий курс історії мистецтв» та ін. Для учнів «Класу народної музики» репрезентовані у збірнику танці можуть стати засобом для глибинного вивчення та розуміння регіональної специфіки хореографічного мистецтва краю при опануванні предметів – «Народний танець», «Постановка музичних обрядів», «Музичний фольклор рідного краю» та ін. Для викладачів хореографічних шкіл – це цінний матеріал для музичного акомпанементу спецкурсів «Народно-сценічний танець», «Музична грамота та слухання музики» та ілюстративного супроводу предметів «Початковий курс історії хореографічного мистецтва», «Постановка концертних номерів», «Постановка спектаклів» інших додаткових предметів.

Вивчення особливостей танцювального мистецтва (з позиції інтеграції танець-музика) відбувається у загальноосвітній школі на уроках музичного мистецтва. Тому запропоновані у збірнику танці можуть стати ілюстративним матеріалом до вивчення таких тем (на прикладі початкової школи): 1 клас – Музика навколо нас (Танець нашого народу), Музика розповідає (На українському святі (українські народні танці)); 2 клас – Пісня, танець, марш (Різновиди танців; Музику народило життя), Музика виражає і зображає (Музика передає рух), Подорожі з піснею, танцем, маршем (Подорож з танцем); 3-клас – Пісенність, танцювальність, маршовість (Танцювальність), Будова музики (Стежками музичного мистецтва). Крім того, з метою поглибленого вивчення – як матеріал для сприймання (слухання) музики (за програмою «Музичне мистецтво 1-4 класи» (авт. Б.М. Філь та ін.)). Скрипкові дуети можуть бути включені до репертуару шкільних інструментальних ансамблів

та учнівських оркестрів народної музики, а «Гуцульська фантазія» і «Гуцульська рапсодія № 1» стануть окрасою репертуару будь-якого інструментального колективу викладачів предметів естетичного циклу.

На жаль, не вдалося зафіксувати методичні поради композитора до виконавської інтерпретації скрипкових творів solo та дуетів, однак для виконавців «Гуцульської фантазії» та «Гуцульської рапсодії № 1» можуть стати у нагоді рекомендації митця, вміщені у першій частині видання «Моя Гуцулія» щодо специфіки скрипкової техніки та особливостей виконавського стилю [10, с. 90-92].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, збірники «Моя Гуцулія» Петра Івановича Терпелюка – це унікальний підсумок його імпровізаційної творчості та композиторської діяльності, який позначений рисами високої педагогічної майстерності та глибинним знанням методичних аспектів Сьогодні, на жаль, перевидати ці збірники немає можливості, однак згадані видання зберігаються у провідних бібліотеках області і з ними можна вільно ознайомитися у читальних залах. Активне впровадження пропонованого музичного матеріалу у освітню практику стане не тільки консервантом унікального пласту фольклорних зразків інструментальної та вокальної музики для поколінь прийдешніх, але й сприятиме популяризації та поширенню кращих зразків музичної автентичної традиції Гуцульщини.

1. Волощук Ю. І. Виконавсько-просвітницька діяльність скрипаля Петра Терпелюка у контексті розвитку українського народно-інструментального мистецтва / Ю. І. Волощук // Вісник КНУКіМ. Мистецтвознавство. – № 11. – К. : Вид-во КНУКіМ, 2004. – С. 53-59.
2. Волощук Ю. І. Проблеми функціонування традиційного скрипкового виконавства Гуцульщини у сучасному урбанізованому середовищі (на матеріалі творчості скрипаля Петра Терпелюка) / Ю. І. Волощук // Етнокультурні процеси в українському урбанізованому середовищі ХХ століття. – Івано-Франківськ : Нова зоря, 2006. – Вип. 2. – С. 252-256.
3. Волощук Ю. І. Гуцульська музика в репертуарі сучасних ансамблів та оркестрів народних інструментів Прикарпаття / Ю. І. Волощук // Україна, Галичина, Гуцульщина: історія, політика, культура / [упор. І. Монолатій] – Коломия : Вік, 2009. – С. 35-38.
4. Дрозда П. В. Феномен колективного народно-інструментального музикування Західно-українського регіону : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / П. В. Дрозда. – Львів, 2010. – 21 с.
5. Дутчак В. Його душа – як скрипка / Віолетта Дутчак // Галичина, 2011. – 14 квітня.
6. Дутчак В. До 70-річного ювілею Петра Терпелюка / Віолетта Дутчак // Коломия ВЕБ портал. [Електронний ресурс]– Режим доступу : <http://kolomyia.org/se/sites/pb/35975/>
7. Качкан В. «Браво, Маестро!» / Володимир Качкан // Соціалістична культура. – 1978. – №12
8. Пасічняк Л.М. Оркестр «Рапсодія»: виконавський феномен народно-інструментального мистецтва Прикарпаття / Лілія Пасічняк // Вісник Прикарпатського університету. Серія Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ «Плай», 2009. – № 15-16. – С. 153–163.
9. Пушик С. Скрипка і серце / Степан Пушик // Прикарпатська правда. – 1969. – 1 червня.
10. Терпелюк П. Моя Гуцулія. Твори для скрипки в супроводі фортепіано / Петро Терпелюк. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2003. – 100 с.
11. Терпелюк П. Моя Гуцулія. Частина друга. Гуцульські мелодії для голосу в супроводі фортепіано / Обр. Петро Терпелюк. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2005. – 105 с.
12. Терпелюк П. Моя Гуцулія. Частина третя. Гуцулково-коломиївкові мелодії для скрипки в супроводі фортепіано / Обр. Петро Терпелюк. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2005. – 76 с.
13. Терпелюк П. Моя Гуцулія. Частина четверта. Весільні латкання / Обр. Петро Терпелюк. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2005 – 88 с.
14. Терпелюк П. Моя Гуцулія. Частина п'ята. Твори для скрипки / [упоряд. та вступ. стаття: Н.Никорак, Л.Никорак]. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2015. – 120 с.
15. Український обрядовий фольклор західних земель : Музична антологія [Текст] / Відп. ред. Г. А. Скрипник; упоряд. та вступ. стаття А. І. Іваницького. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 624 с.

